


ČESKÁ SPOLEČNOST ORNITOLOGICKÁ
JIHOMORAVSKÁ POBOČKA

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2024



Autor fotografie na obálce: Pavel Štěpánek
Fotografie: Jitka Havlová, Tomáš Mácha, Hynek Matušík, Filip Petřík, Pavel Štěpánek,
archiv JMP ČSO
Grafická úprava a sazba:  Anna Mrázová
2025



OBSAH

1. JIHMORAVSKÁ POBOČKA ČSO	6
2. ČLENSKÁ AGENDA	7
3. ČLENSKÁ EXKURZE – CHRĪBY	8
4. ČASOPIS CREX	9
5. REALIZOVANÉ PROJEKTY	10
5.1 Norské fondy: Kosteliska – obnova nivních biotopů	10
5.2 Norské fondy: Plovoucí ostrovy – podpora biodiverzity a kvality vod.....	12
5.3 LIFE in Salt Marshes – Komplexní ekologická obnova degradovaných a zanikajících slanisek v moravské Panonii.....	14
5.4 Obnova písčín v ptačím parku Kosteliska.....	16
5.5 PA-KO (Podpora zemědělských a především pastevních aktivit JMP ČSO v PP Pánov a na Kosteliskách).....	17
5.6 Obnovní management mokřadních biotopů na lokalitě U Šopy (ptačí park Kosteliska).....	18
6. VÝZKUM A MONITORING PTÁKŮ.....	20
6.1 Cílový druh JMP ČSO 2024 a 2025 – hrdlička divoká a východní.....	20
6.2 Monitoring v Ptačích oblastech a druhů přílohy I.....	22
6.3 Ochrana hnízdišť čejek.....	24
6.4 Úpravy čapích hnízd.....	25
6.5 Monitoring bioty v PR Věstonická nádrž.....	26
6.7 Monitoring orla mořského v Jihomoravském kraji.....	27
6.7 Monitoring roroha velkého v Jihomoravském kraji.....	27
6.8 Sčítání orlů mořských na nocovištích.....	28
6.9 Ornitologické průzkumy v maloplošně chráněných územích: PP Načeratický kopec, PP Kameníky u Hlohovce a PP Kamenice.....	29
6.10 Monitoring polních ptáků v polích v EKO zemědělství U Velkých Hostěrádek a Blatničky.....	30
6.11 Budky pro synantropní ptáky Brno-střed.....	31
6.12 Jiříččí věže a další podpora městských ptáků v Brně-Lišní.....	32
6.13 Monitoring hnízdění sokola stěhovavého v Brně a instalace tří nových budek.....	32
6.14 Průzkumy synantropních druhů živočichů na budovách určených k zateplení nebo rekonstrukci.....	34
6.15 Hodnocení stavu PO pro projekt Centrum voda.....	35
6.16 Monitoring užovky stromové v ptačím parku Kosteliska.....	36
6.17 Mapování pod dráty VVN.....	37

7. PÉČE O VYBRANÁ ÚZEMÍ.....	38
7.1 Ptačí park Kosteliska.....	38
7.2 Péče o chráněná území.....	40
7.3 Zavedení zemědělských dotací.....	41
7.4 Dobrovolně – pracovní akce.....	42
8. Občanská angažovanost a hájení veřejných zájmů.....	44
8.1 Aktivní účast ve správních řízeních.....	44
8.2 Iniciativa Černá křídla nad Brnem.....	45
8.3 Klimatická žaloba.....	47
9. OSVĚTA, VZDĚLÁVÁNÍ A AKCE PRO VEŘEJNOST.....	48
9.1 Environmentální výchova.....	48
9.2. Prezentace činnosti JMP ČSO na konferencích, seminářích.....	49
9.3 Pravidelné akce pro členy i veřejnost.....	50
10. HOSPODAŘENÍ V ROCE 2024.....	52

1. JIHOMORAVSKÁ POBOČKA ČSO

Jsme nezisková organizace zaměřená na ochranu a výzkum ptáků na jižní Moravě. Aktivně pečujeme o cenné lokality a obnovujeme biotopy. Organizujeme exkurze, koordinujeme monitoring a výzkumy.

Naši členové působí v celém regionu, řada z nich dlouhodobě a pravidelně sleduje určité území, jiní se specializují na monitoring určitých druhů a možnosti jejich ochrany. Věnujeme se i ekologické výchově a práci s veřejností a spravujeme ptačí park Kosteliska. Vydáváme časopis Crex.



www.jmpcsso.cz

jmpcsso@jmpcsso.cz

Facebook: jmpcsso

Instagram: Jihomoravska_ornitologicka



2. ČLENSKÁ AGENDA

Počet členů k 31. 12. 2024: **273**

Počet nových členů: **22**

Komunikace s členskou základnou: **T. Čamlíková**

V roce 2024 proběhly dvě členské schůze: 9. 3. a 30. 11., a to v přednáškovém sále Moravského zemského muzea v Brně na Zelném trhu. Členům nabízíme během roku řadu exkurzí, včetně jarní víkendové exkurze do některé za zajímavých, ale ornitologicky méně probádaných oblastí jižní Moravy – v roce 2024 jsme zamířili do Chřibů.

Každoročně se také věnujeme cílovému druhu pobočky s možností zapojit se do jeho mapování. Několikrát do roka organizujeme dobrovolnické brigády v některém z území, o která pečujeme, kde uvítáme každou pomocnou ruku.

Vždy druhou středu v měsíci (mimo letních prázdnin) se koná neformální setkání příznivců ornitologie „ornito-hospoda“ v restauraci Thalie v Brně, Rooseveltova (od 19:00).

Pozvánky na naše akce zasíláme emailem a zveřejňujeme na Facebooku nebo na našem webu, kde také můžete nalézt další informace o činnosti pobočky. Členské příspěvky na rok 2024 činily 100 Kč. Členové nad 70 let členské příspěvky platit nemusí.

Výbor pracuje od 3. 12. 2022 v následujícím složení:

J. Sychra – předseda,
K. Horák – místopředseda,
G. Čamlík – jednatel,
D. Horaš, P. Heralt, F. Petřík – členové.

Volební schůze se uskuteční na podzim 2026.

3. ČLENSKÁ EXKURZE - CHŘIBY

Trvání: dlouhodobé

Financování 2024: vlastní zdroje

Účastníci exkurze: M. Čapek, G. Čamlík, M. Dostál, T. Havlík, K. Horák, J. Junk, B. Kettnerová, V. Kolář, R. Kulík, J. Kučírek, V. Kutáček, I. Kroutilová, L. Křížová, M. Palička, H. Procházková, O. Rouzek, L. Řičanek, D. Starková, J. Štěpánek, G. Štětková, A. Šťastný, J. Sychra, T. Těšitelová, M. Vališ, K. Vališová, R. Vlček

V rámci každoročních členských exkurzí Jihomoravské pobočky postupně mapujeme významné lesní celky Jihomoravského a Zlínského kraje a jejich lesní avifaunu. Ve dnech 5.–7. 4. 2024 jsme zavítali opět do oblasti Chřibů, kde tato tradice lesních mapovacích exkurzí v roce 2009 započala. Exkurze se zúčastnilo 26 mapovatelů a výsledky přinesly cenné údaje využitelné pro odhady početnosti šplhavců, sov a holuba doupháka.

Celkem bylo zjištěno 66 druhů ptáků. Z cílových druhů stojí za zmínku např. 20 teritorií strakapouda bělohřbetého. Podrobné výsledky a srovnání s exkurzí z roku 2009 budou publikovány v souhrnném článku v následujícím čísle pobočkového časopisu Crex.



4. VYDÁVÁNÍ ČASOPISU CREX

Trvání: dlouhodobé

Financování 2024: vlastní zdroje, příspěvky odběratelů (pro členy JMP ČSO činí 100 Kč za tištěnou verzi)

Řešitelé: J. Sychra (vedoucí redaktor), redakční rada: V. Škorpíková, V. Kodet, M. Valášek, K. Horák

Crex je společným časopisem JMP ČSO a Pobočky České společnosti ornitologické na Vysočině. Vychází zpravidla jednou ročně a je k dispozici v tištěné i digitální verzi. Archiv časopisu je přístupný na našich webových stránkách.

V roce 2024 došlo ke změnám v redakční radě a také ke změně vizuální stránky časopisu. Z mnoha zajímavých příspěvků lze zmínit například článek o hnízdění kormoránů malých, výrečka malého, akustický monitoring ptáků v Chřibech, nebo souhrn výsledků z mapování cílových druhů – moudivláčka lužního a kalouse ušatého.



5. REALIZOVANÉ PROJEKTY

5.1 Norské fondy: Kosteliska – obnova nivních biotopů

Trvání: 2021–2024

Financování 2024: Fondy EHP a Norska 2014–2021 – program CZENvironment (výzva Rondane)

Řešitelé: G. Čamlík, O. Ryška, T. Čamlíková, K. Polášková

V roce 2024 jsme tento čtyřletý projekt úspěšně ukončili. Společně s desítkami dobrovolníků jsme obnovili přes 10 ha ploch v ptačím parku Kosteliska a byla zde zahájena pastva uherským stepním skotem. Vytvořili jsme pastevní infrastrukturu na cca 10 ha, kde paseme krávy pořízené z projektu. Plochy pravidelné sečeme – v současnosti pouze plochy s hustší vegetací a s výskytem invazních nebo expanzních druhů. Byly vyřezány husté porosty křovin včetně invazních dřevin na 1 ha. Pastva krav byla kombinována s pastvou ovcí, koz a koní. Modelací terénu bylo vytvořeno 10 menších tůňek. Místy byl stržen drn pro rozvoj vzácnějších druhů rostlin. Ořezali jsme více než 110 vrb na hlavu a vysadili 50 vrb nových. Prosvětlili jsme 1,5 ha hustého a tmavého lesa.

Podrobný monitoring ukázal, že je projektová lokalita útočištěm pro stále větší množství druhů včetně těch, které patří v Česku k nejvzácnějším – 57 druhů je zapsáno na červeném seznamu (24 d. rostlin, 23 d. bezobratlých + obratlovců). Příkladem jsou nálezy jedinců užovky stromové.

za podpory:



STÁTNI FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Společně pro zelenou Evropu



5.2 Norské fondy: Plovoucí ostrovy – podpora biodiverzity a kvality vod

Trvání: 2021–2024

Financování 2024: Fondy EHP a Norska 2014–2021 – program CZENVIRONMENT (výzva Rondane)

Řešitelé: G. Čamlík, P. Berka, J. Zaňát, M. Palička, O. Ryška, V. Škorpíková, R. Jureček, T. Čamlíková

I tento projekt skončil na jaře 2024. Hlavním cílem projektu byla podpora a obnova hnízdišť rybáka obecného (*Sterna hirundo*), a to instalací 8 plovoucích železobetonových ostrovů pro rybáky, doplněných o 9 vegetačních ostrovů pro podporu biodiverzity. Ostrovy byly instalovány na sedmi lokalitách (Stolářka, Jarohněvický r., Pouzdřanský r., Mlýnský r., Prostřední r., Velký Bílovec, Jaroslavický r. – zde jsou dva ostrovy). Hnízdění je sledováno pomocí fotopastí, které snímají dění na ostrovech 4x denně a zasílají nám fotografie na e-mail.

Rybák obecný je zvláště chráněný a silně ohrožený druhem (dle Červeného seznamu obratlovců ČR) a zároveň prioritním druhem podle evropské směrnice o ptácích. Dalším druhem, který plovoucí ostrovy může využívat, je racek chechtavý (*Chroicocephalus ridibundus*). V roce 2024 hnízdilo na ostrovech min. 75 párů rybáků a 16 párů racků chechtavých.

Projekt byl prezentován na konferenci Inovace v ochraně životního prostředí v Praze. Bližší informace o projektu jsou k dispozici na webových stránkách www.ostrovyporobyaky.cz.

za podpory:



STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Společně pro zelenou Evropu



5.3 LIFE in Salt Marshes – Komplexní ekologická obnova degradovaných a zanikajících slanisek v moravské Panonii

Trvání: 2023-2029

Financování 2024: program LIFE22-NAT-CZ-LIFE (Evropská komise), MŽP

Řešitelé: G. Čamlík, O. Ryška, M. Stehlíková, K. Polášková, B. Kettnerová, J. Kučířek, K. Horák, T. Čamlíková

Do projektu je zahrnuto 10 evropsky významných mokřadních lokalit, na kterých se historicky vyskytovaly nebo vyskytují typické druhy slanisek. Cílem projektu je zlepšení aktuálního stavu jihomoravské zemědělské krajiny, která trpí ztrátou biodiverzity, sníženou schopností retence vody a špatnou kvalitou vod (a posléze i půd). V rámci projektu zajišťujeme pastvu ve čtyřech z nich: přírodní památce Vypálenky, Kosteliska, Husí pastviště v přírodní rezervaci Věstonická nádrž a přírodní památka Trkmanec-Rybničky.

Trojice buvolů domácích (Duo, Stella a Luna) byla v červenci vypuštěna na Husí pastviště (přibližně 5,5 ha). Jde o první chráněné území na jižní Moravě, kde tato zvířata pomáhají s udržováním pestré mozaiky mokřadní vegetace. Buvolice nám byly zapůjčeny z Farmy Ohař z jihočeských Mirovic.

V samém závěru roku se uskutečnil dlouho dojednávaný nákup 30 jalovic uherského stepního skotu, které byly dovezeny z maďarského národního parku Hortobágy na lokality Trkmanec-Rybničky a Vypálenky. S jejich koupí nám pomohli štedří dárci prostřednictvím kampaně na Darujme.cz.

V září někteří naši zaměstnanci společně vyrazili do Německa a západních a severních Čech, aby načerpali zkušenosti ohledně pastvy a managementu a předali si zkušenosti s řešiteli jiných projektů Life. Poslední významnou událostí roku 2024 v projektu Life byl nákup traktoru. Díky němu budeme schopni efektivně kosit větší plochy i zajistit našim zvířatům seno na zimu.

za podpory:



Ministerstvo životního prostředí
České republiky



Spolufinancováno
Evropskou unií





5.4 Obnova písčín v ptačím parku Kosteliska

Trvání: 2024–2029

Financování 2024: Operační program Životní prostředí 2021-2027

Řešitelé: G. Čamlík, O. Ryška, M. Stehlíková, J. Kučírek, B. Kettnerová, K. Polášková, dobrovolníci v rámci jarní brigády v roce 2024 a dobrovolníci z firmy Zebra Technologies CZ s.r.o., Brno

Písčiny a specifická společenstva na ně vázaná představují ohrožený biotop s výskytem vzácných a ohrožených druhů. V současnosti jsou ohrožovány především vlivem zarůstání a šířením nepůvodních a expanzních rostlinných druhů. Pro biotopy písčín je důležité také narušování povrchu (disturbance). Okraj vátých písků se nachází také v prostoru ptačího parku Kosteliska.

A právě obnovu biotopů písčín a rozšíření tohoto biotop na úkor invazních druhů bylin (především zlatobýl obrovský) a dřevin (trnovník akát a střemcha pozdní) si klade za cíl tento projekt.

První rok projektu probíhaly stěžejní obnovní práce na projektových lokalitách, které se po dlouhé roky vyznačovaly absencí péče. Zlikvidovali jsme nálet invazních dřevin a pokosili plochy s výskytem invazních bylin a expanzních travin křovinořezem a zároveň důsledně vyhrabali stařinu. Biomasa byla z lokality odvezena. Zcela bez zásahu zůstaly jen plošky s výskytem vzácných, cílových druhů. Ty budou po vytvoření vhodných podmínek sloužit k šíření hodnotných stanovišť do okolí.

Poté nastoupily bagry a buldozer. Tyto stroje strhávaly drn – svrchní, na živiny bohatou vrstvu tak, aby na těchto plochách mohlo dojít k obnově písčín. Plochy byly během roku dle potřeby opětovně posečeny a byla zahájena pastva. K ní jsme zatím využili malé stádečko ovcí.



**Spolufinancováno
Evropskou unií**

5.5 PA-KO (Podpora zemědělských a především pasterních aktivit JMP ČSO v PP Pánov a na Kosteliskách)

Trvání: dlouhodobé

Financování 2024: Beleco, z.s.

Řešitelé: M. Stehlíková, J. Kučířek, O. Ryška, B. Kettnerová, K. Polášková, G. Čamlík - spolupráce s Beleco, z.s.

Přírodní památka Pánov (i stejnojmenné EVL) je významnou lokalitou biotopů písčín v ČR. Jedná se o plochu, jež byla po dlouhá desetiletí formována činností armády. Ta zde pojezdy vojenskou technikou udržovala a průběžně obnovovala cenné biotopy písčín. To po opuštění tradiční péče o krajinu (pastvy) bylo klíčové pro přežití některých specializovaných druhů i celých společenstev. Po ukončení působení armády však lokalita začala velmi rychle zarůstat. Organizace Beleco, z.s. zde dlouhodobě realizuje aktivity na zlepšení stavu lokality.

Od roku 2024 jsme zde společně zahájili pastvu. Zabezpečujeme její provoz, stavbu ohrad, pravidelné kontroly zvířat, přehánění, krmení v zimním období apod. Jedná se o dlouhodobou spolupráci, jejímž cílem je zabezpečit trvale udržitelnou pastvu na lokalitě. V letošním roce byla pastva realizována na min. 20 ha.

za podpory:

beleco



5.6 Obnovní management mokřadních biotopů na lokalitě U Šopy (ptačí park Kosteliska)

Trvání: 2024

Financování 2024: Program péče o krajinu (PPK)

Řešitelé: G. Čamlík, O. Ryška, M. Stehlíková, J. Kučírek, B. Kettnerová, K. Polášková, dobrovolníci z podzimní brigády v roce 2024 a dobrovolníci z firmy Zebra Technologies CZ s.r.o., Brno

Lokalita U Šopy se nachází v ptačím parku Kosteliska. Jedná se o dlouhodobě neudržované pozemky, jejichž podstatná část je periodicky zaplavována. Okrajem lokality prochází bývalý násep železniční vlečky, v současnosti využívaný jako polní cesta. Ze snímků z 50. let minulého století je patrné, že se tu nacházely louky se soliterními dřevinami. Vzhledem k lokalizaci je možné předpokládat, že místo bylo ve vlhčích částech roku podmáčené - podstatná část lokality je podmáčená doposud.

Na podzim roku 2023 zde v rámci dobrovolnické brigády proběhl iniciační management. Byly posečeny plochy zlatobýlu, biomasa vyhrabána a odstraněna. V některých místech byly odstraněny nálety javoru jasanolistého. Lokalita tak byla připravena pro další management.

V roce 2024 jsme v rámci projektu realizovali obnovní management ploch zarostlých invazními druhy s cílem rozšířit druhově bohaté vlhké louky a mokřady v dané lokalitě. V jiných částech ptačího parku Kosteliska máme s tímto přístupem, zejména v oblastech s výskytem zlatobýlu nebo s monokulturami rákosu, již pozitivní zkušenosti.

Jako nejúčinnější se osvědčila kombinace několika opatření. Po iniciačním zásahu následovalo kosení ploch na konci jara až začátkem léta a odvoz biomasy z lokality. Tímto způsobem dochází k dalšímu odstraňování živin z půdy a oslabení invazního zlatobýlu.

Jelikož však zlatobýl rychle regeneruje, je nezbytné tyto zásahy doplnit pastvou. V závěru léta jsme proto do dané oblasti přivedli stádo krav, které plochu vypásly a pomohly tak udržet invazní druhy pod kontrolou.

V rámci koncepce obnovy stanoviště U Šopy bylo jedním z cílů zachování lemu dřevinné vegetace podél stávající polní cesty. Tento prvek přirozeně vymezuje prostor mezi frekventovanou návštěvnickou trasou a budoucími udržovanými plochami, čímž zároveň vytváří klidové pásmo pro cílové druhy ptáků.

Lem byl proto dosažen výsadbou vhodných původních druhů keřů v celkové délce 30 metrů. Kromě toho bylo na lokalitě ořezáno více než 20 vrb na hlavu. Tyto stromy mohou do budoucna posloužit jako významné mikrostanoviště pro vzácné druhy saproxylického hmyzu, vázaného na odumřelé dřevo.

V následujících letech se počítá s možností dalšího rozšíření obnovených ploch v této lokalitě.



6. VÝZKUM A MONITORING PTÁKŮ

6.1 Cílový druh roku JMP ČSO 2024 a 2025 – hrdlička divoká a východní

Trvání: 2024–2025

Financování 2024: dobrovolnická práce/občanská věda, AOPK ČR

Řešitelé: členové JMP ČSO, hlavní koordinátoři: F. Petřík, K. Horák, V. Škorpíková

Pobočkovými druhy pro rok 2024 byly zvoleny hrdlička divoká a hrdlička východní. Mapování těchto druhů bylo naplánováno na dva roky a jeho cílem bylo doplnit poznatky o rozšíření a početnosti těchto druhů v celé oblasti působnosti pobočky.

Hrdlička divoká (*Streptopelia turtur*) je druh, jehož početnost na našem území v posledních letech klesá. Mezi hlavní faktory patří úbytek pestré zemědělské krajiny, který přímo souvisí s úbytkem potravy a ztrátou vhodných hnízdních stanovišť. Dalším problémem je lov stěhovavých ptáků na migračních trasách v oblasti Středomoří, kde jsou každoročně uloveny statisíce jedinců tohoto druhu. Ze zájmové oblasti se během hnízdní sezóny 2024 podařilo získat přes 1100 záznamů o výskytu hrdličky divoké a do mapování se zapojilo 109 pozorovatelů. V roce 2025 bychom se rádi zaměřili na oblasti, ve kterých kontrola dosud neproběhla.

Hrdlička východní (*Streptopelia orientalis*) se přirozeně vyskytuje v Asii. Od roku 2012 je však evidován výskyt tohoto druhu také v širším okolí vodního díla Nové Mlýny. Jedná se o jediné místo v Evropě, kde se v současnosti mimo přirozený areál výskytu tento druh vyskytuje a rozmnožuje.

V rámci mapování jsme se pokusili upřesnit, ve kterých subkvadrátech se hrdličky východní objevují. V hnízdní době jsme je zaznamenali v 15 čtvercích, ve kterých bylo zjištěno přes 50 teritorií. Mapování tohoto druhu, který se u nás vyskytuje celoročně, probíhalo také v zimním období a díky společným nocovištím se dařilo upřesnit i jeho početnost. Nejvyšší zjištěný počet byl 213 jedinců. V roce 2025 budeme s mapováním hrdličky východní pokračovat. V hnízdním období se zaměříme na hnízdní úspěšnost tohoto druhu a v zimním období budeme sledovat početnost zdejší populace.

hrdlička východní



hrdlička divoká

6.2 Monitoring v Ptačích oblastech a druhů přílohy I.

Trvání: dlouhodobé

Financování 2024: AOPK ČR (prostřednictvím ČSO)

Řešitelé: G. Čamlík (koordinace), u jednotlivých oblastí jsou tučně zvýrazněni lokální koordinátoři

BZENECKÁ DOUBRAVA – STRÁŽNICKÉ POMORAVÍ

(G. Čamlík, J. Zaňát, P. Berka, H. Matušík, M. Palička, J. Kučírek, V. Zmeškal)

HOVORANSKO-ČEJKOVICKO

(O. Ryška, A. Prágr)

SOUTOK-TVRDONICKO

(G. Čamlík, J. Zaňát, D. Horal, L. Čamlíková, G. Večeřová, P. Berka, O. Ryška, J. Kučírek)

LEDNICKÉ RYBNÍKY

(V. Sajfrt, P. Macháček, P. Berka)

PÁLAVA

(V. Sajfrt, D. Horal, P. Berka, L. Čamlíková, J. Kučírek, H. Matušík, J. Chobot, V. Mrlík)

STŘEDNÍ NÁDRŽ VODNÍHO DÍLA NOVÉ MLÝNY

(G. Čamlík, P. Berka, G. Večeřová, V. Beran, G. Čamlík, K. Horák, L. Řičánek, O. Ryška, J. Sychra, V. Škorpíková, J. Zeman, M. Dostál, P. Heralt, D. Horal, H. Matušík, M. Palička, V. Reháková, P. Štěpánek, A. Štastný, L. Dvořáková, E. Dvořáková, R. Figura, J. Kouřil)

JAROSLAVICKÉ RYBNÍKY

(V. Škorpíková, K. Horák, G. Čamlík)

PODYJÍ

(V. Škorpíková, J. Zaňát, G. Čamlík, K. Horák)



V roce 2024 pokračoval monitoring ptáků v ptačích oblastech podle závazných metodik. Mapovalo se ve všech 8 ptačích oblastech na jižní Moravě. Na monitoringu se celkem podílelo přes 30 ornitologů, kteří přispěli k důkladnému zmapování a získání dat důležitých pro ochranu cílových druhů. Řada monitoringů vyžadovala koordinaci a spolupráci vícero sčítatelů.

V roce 2024 se ve všech oblastech, kde to bylo relevantní, mapoval např. ledňáček říční. Dvakrát jsme zkontrolovali (podstatnou část z člunu) více jak 155 km vodních toků a zjistili min 52 obsazených nor ledňáčků. Sledování byli dravci a čápi černí.

Stejně jako v předchozích letech probíhalo mapování čápů bílých, kvakošů nočních a rybáků obecných.

Kromě sledování v ptačích oblastech byl realizován monitoring i mimo tyto oblasti, zaměřený na rybáka obecného, kvakoše nočního a sovy v Bílých Karpatech (JZ část). Mimo druhy přílohy I o ptáčích byly mapovány ještě dva ochránářsky významné taxony: hrdlička východní v Jihomoravském kraji a havran polní v ČR.



6.3 Ochrana hnízdišť čejek

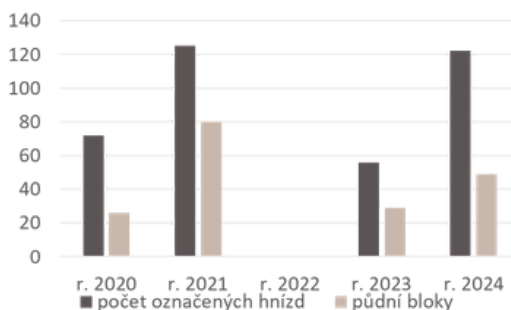
Trvání: dlouhodobé

Financování 2024: vlastní zdroje/částečně podpořeno ČSO

Řešitelé: G. Večeřová (koordinátorka), P. Berka, I. Bořil, K. Horák, J. Mlečková, M. Palička, M. Hejsková Pekárková, Z. Pohanková, O. Ryška, J. Šula, T. Těšitelová, M. Večeřa

Ochrane hnízd čejek chocholatých na aktivně obdělávaných plochách se věnujeme dlouhodobě. Včasné dohledání, jednoduché označení hnízd tyčemi a následná domluva s hospodařícím subjektem představují rychlý a účinný způsob, jak snížit riziko jejich zničení. K tomu bohužel dochází zcela běžně a čejky, které byly dříve běžným druhem otevřené zemědělské krajiny, dnes výrazně ubývají.

V letošním roce se nám díky spolupráci s velkým množstvím dobrovolníků podařilo označit celkem 122 hnízd na 49 lokalitách v oblasti naší působnosti. Jen výjimečně jsme se setkali s neochotou označená hnízda zemědělskou technikou objet. I tak lze odhadovat, že díky včasnému zásahu se podařilo uchránit přibližně 400 čejčích mládat.



6.4 Úpravy čapích hnízd

Trvání: dlouhodobé

Financování 2024: jednotliví žadatelé (obce, instituce)

Řešitelé: K. Horák, O. Ryška, K. Polášková, G. Večeřová

Jedná se o pravidelnou aktivitu JMP ČSO, kdy se v mimohnízdním období řeší popтанé úpravy čapích hnízd. V roce 2024 jsme upravili celkem 2 hnízda čápa bílého, z nichž se jedno nacházelo v Jihomoravském kraji (Černín) a jedno v kraji Zlínském (Šumice).

Hnízdo v Šumicích se nachází na stožáru uprostřed obce a bylo upraveno z plošiny. Během akce byl na lokalitě z bezpečnostních důvodů odstaven elektrický proud. Z hnízda bylo odebráno více než 50 % převislého materiálu a zároveň byl pomocí drátu a silnějších větví zpevněn základ. Hnízdo je čápy pravidelně obsazováno a hnízdění úspěšně pokračovalo i po zásahu v sezoně 2024.

Hnízdo v Černíně se nachází se na komínu staré palírny. Z hasičského žebříku bylo hnízdo sníženo a byla prověřena jeho stabilita. Čápi zde bohužel od roku 2020 nehnízdí a ani úprava hnízda tuto skutečnost nezměnila.



6.5 Monitoring bioty v PR Věstonická nádrž

Trvání: 2022–2025

Financování 2024: Povodí Moravy, s.p.

Řešitelé:

Botanika – R. Němec a spol.

Entomologie – O. Konvička a spol.

Hydrobiologie – J. Sychra a spol.

Monitoring rozlohy litorálů – Z. Janoška

Monitoring hnízdního společenstva – G. Čamlík a P. Berka

Zimní sčítání vodních ptáků – G. Večeřová, G. Čamlík a spol

Monitoring pomocí fotopastí – M. Palička

V rámci přírodní rezervace Věstonická nádrž se Jihomoravská pobočka se spolupracovníky podílela na komplexním celoročním monitoringu bioty, který byl realizován za podpory Povodí Moravy.

V zimním a předjarním období od listopadu do března zde každý měsíc probíhalo sčítání zimujících vodních ptáků. V období od jara do podzimu byl realizován botanický, entomologický a hydrobiologický monitoring. V hnízdním období jsme sledovali také druhové složení ptačího společenstva a u všech zaznamenali nejvyšší prokázanou hnízdní kategorii. Avifauna litorálních porostů byla monitorována formou liniového sčítání druhů. Zaměřili jsme se také na početnost a úspěšnost koloniálně hnízdících druhů ptáků na ostrovech (kolonie racků, rybáků, volavkovitých a kormoránů). Součástí monitoringu bylo dále sledování rozlohy litorálních porostů pomocí dronu.

Cílem monitoringu bylo po podrobném průzkumu bioty nastavit vhodný management pro jednotlivé části přírodní rezervace a meziročně vyhodnotit jeho vhodnost pro jednotlivé skupiny organismů.

6.6 Monitoring orla mořského v Jihomoravském kraji

Trvání: 2024 (navazuje na předchozí monitoringy)

Financování 2024: JMK

Řešitelé: V. Beran, G. Čamlík, D. Horal, J. Krejčí, H. Matušík, M. Palička, O. Ryška, V. Škorpíková

Jedná se o dlouhodobou aktivitu JMP ČSO. Kromě zachycení velikosti populace a základních informací o průběhu hnízdění a především jeho úspěšnosti, je součástí naší práce aktivní domlouvání ochrany hnízdišť s příslušnými hospodářskými subjekty.

Rok 2024 byl opět zjištěn vysoký počet teritorií (30), z toho bylo 19 prokázaných hnízdění, 18 úspěšných hnízdění a mláďat před vyvedením bylo celkem 26.

6.7 Monitoring raroha velkého v Jihomoravském kraji

Trvání: 2024 (navazuje na předchozí monitoringy)

Financování 2024: JMK

Řešitelé: V. Beran, D. Horal, V. Škorpíková, P. Štěpánek

Podobně jako v případě orla mořského se jedná o dlouhodobou aktivitu JMP ČSO. Monitoring je o to důležitější, že raroh se u nás nachází na okraji areálu a řada hnízdišť je ohrožena. V roce 2024 byla zjištěna pouze čtyři prokázaná hnízdění, vzrostlých mláďat před vyvedením bylo zjištěno devět.

6.8 Sčítání orlů mořských na nocovištích

Trvání: dlouhodobé

Financování 2024: vlastní zdroje / AOPK ČR (prostřednictvím ČSO)

Řešitelé: P. Berka, G. Čamlík (koordinace), M. Dostál, E. Dvořáková, L. Dvořáková, R. Figura, J. Kouřil, D. Horal, K. Horák, H. Matušík, M. Palička, O. Ryška, L. Řičánek, M. Dostál, P. Heralt, V. Reháková, A. Šťastný, P. Štěpánek

Jedná se již o tradiční sčítání orlů při přeletu z lovišť na nocoviště. Pro sčítání je potřeba nejen velkého odhodlání, ale také velkého zapojení dobrovolníků. V lednu 2024 jsme sečetli 67 orlů mořských a v únoru 24–26 orlů.



6.9 Ornitologické průzkumy v maloplošně chráněných územích: PP Načeratický kopec, PP Kameníky u Hlohovce a PP Kamenice

Trvání: 2024

Financování 2024: JMK

Řešitelé: O. Ryška, V. Škorpíková

Na základě objednávky krajského úřadu jsme provedli ornitologický průzkum ve vybraných lokalitách. Cílem průzkumů bylo podchytit přítomnost a stanovit kategorie výskytu ptáků ve vegetačním období roku 2024.

PP Kameníky u Hlohovce: Průzkumem během pěti ranních a dvou nočních kontrol bylo zjištěno celkem 35 druhů ptáků. U 23 druhů bylo zaznamenáno chování související s hnízděním. Prokázané hnízdění bylo registrováno u devíti druhů, pravděpodobné u devíti druhů a možné u pěti druhů ptáků.

PP Kamenice: Stejnou metodikou bylo zjištěno 42 druhů ptáků. U 22 druhů bylo zaznamenáno chování související s hnízděním. Prokázané hnízdění bylo registrováno u třech druhů, pravděpodobné u osmi druhů a možné u 11 druhů ptáků.

PP Načeratický kopec: Lokalita je sledována metodou JPSP (Jednotný program sčítání ptáků) už 11. rok. Za tu dobu některé druhy zmizely – cvrčilka zelená (naposled zjištěna v r. 2019), jiné druhy území osídlily nově (skřivan lesní, dudek chocholatý). Početnost cílového druhu, pěnice vlašské, klesla o více než polovinu.

6.10 Monitoring polních ptáků v polích v EKO zemědělství U Velkých Hostěrádek a Blatničky

Trvání: dlouhodobé

Financování 2024: jednotliví žadatelé (zemědělsky hospodařící subjekty)

Řešitelé: K. Horák, O. Ryška, R. Figura

Na základě spolupráce se zemědělci jsme byli požádáni o monitoring polních ptáků v rámci širších programů do kterých jsou jednotlivé subjekty zapojeny. Ve Velkých Hostěrádkách tak probíhalo transektové mapování v polích již v letech 2021, 2022 a také v roce 2024, v Blatničce pak souvisle od roku 2022.

Mapování přineslo poznatky nejen o stavu polních ptáků, jako jsou například křepelky, či chřástal polní, ale také o výskytu chráněných druhů, jako je pěníce vlašská, konipas luční vlha pestrá a další.



6.11 Budky pro synantropní ptáky Brno-střed

Trvání: dlouhodobé

Financování 2024: MČ Brno-střed

Řešitelé: K. Horák (koordinace), G. Večeřová, A. Štastný

Projekt podpory a zlepšení hnízdních možností synantropních ptačích druhů na území Brna-střed je zaměřen na tři druhy: poštolku obecnou, kavku obecnou a rorýse obecného. Budky byly instalovány v letech 2021 a 2022 na vybrané objekty ve vlastnictví městské části. Celkem se jedná o 218 komor na 24 objektech na území Brna-střed. V rámci monitoringu daných budek každoročně prověřujeme jejich obsazenost.

Budky jsou nejvíce obsazeny poštolkami (10 obsazených z 20 budek), u rorýsů je obsazenost zatím nízká, i když mírně stoupající (10 ze 153) a kavky budky nevyužívají (0 ze 40).



6.12 Jiříččí věže a další podpora městských ptáků v Brně-Líšeň

Trvání: 2024

Financování 2024: MČ Brno-Líšeň

Řešitelé: K. Horák (koordinace), M. Homolka, R. Nepraš

První dvě jiříččí věže v Brně se díky spolupráci s vedením městské části Brno-Líšeň podařilo vybudovat v blízkosti OS Kotlanova. Tato rozlehlá budova je tradičním hnízdištěm jiříčky obecné a v příštím roce je plánována její rekonstrukce. Umělá jiříččí hnízda a budka pro rorýse byla také instalována přímo na radnici městské části. V plánu jsou také další budky pro rorýse a poštolky na dalších vybraných objektech v majetku MČ.

6.13 Monitoring hnízdění sokola stěhovavého v Brně a instalace tří nových budek

Trvání: dlouhodobé

Financování 2024: Magistrát města Brna, vlastní zdroje

Řešitelé: V. Beran, K. Horák, D. Horaľ, L. Rozsypalová

V Brně se sokoli pokouší hnízdit již od roku 2017, kdy byl pozorovaný pár v hnízdní budce na komíně Tepláren Brno v areálu na ulici Špitálka. Zde také poprvé úspěšně vyhníždili v roce 2023. V polovině února 2024 přibyly v Brně pro sokoly další tři budky: na komíně spalovny v Židenicích provozované městskou firmou SAKO, a. s., dále na střeše Fakultní nemocnice Brno v Bohunicích a nakonec na komíně v areálu firmy PHARMA PARK CR, s. r. o. (bývalá Lachema) v Řečkovicích.

V hnízdní sezóně byly budky kontrolovány pozorováním z dálky nebo přímou kontrolou, přičemž bylo potvrzeno úspěšné vyhníždění na komíně Tepláren na ulici Špitálka (3 juv.), na spalovně bylo zjištěno jedno hluché vejce a na zbývajících objektech sokoli nehníždili.



6.14 Průzkumy synantropních druhů živočichů na budovách určených k zateplení nebo rekonstrukci

Trvání: dlouhodobé

Financování 2024: jednotliví žadatelé (stavebníci, obce, instituce)

Řešitelé: G. Večeřová (koordinace), K. Horák (koordinace), J. Petružela (Brno a okolí), G. Čamlík, O. Ryška (Uherskohradištsko, Hodonínsko)

Průzkumy na stavbách jsou tradičně nedílnou součástí naší činnosti, každoročně provedeme průzkumy a vyhodnotíme výskyt synantropních druhů ptáků a netopýrů na několika desítkách objektů. V roce 2024 jsme je realizovali na 107 budovách (jde o nárůst od loňského roku o 32 %; číslo zahrnuje i objekty posouzené z hlediska rizikovosti kolizí ptáků s transparentními a reflexními výplněmi).

Jedná se zejména o průzkumy před rekonstrukcí v rámci druhové výjimky nebo o podklad pro dotace OPŽP. Jde tak o zásadní možnost přímé ochrany hnízdišť rorýsů, kavek, jiříček, vlaštovek, poštolek a dalších synantropních druhů ptáků. S investory či stavebníky někdy není jednoduché nalézt společnou řeč, ochrana hnízdišť a podpora hnízdění cílových druhů je však vždy naší prioritou a úspěšné projekty nejlepší odměnou.



6.15 Hodnocení stavu PO pro projekt Centrum voda

Trvání: 2023–2025

Financování 2024: TAČR, Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v.v.i.

Řešitelé: J. Sychra, P. Heralt

Cílem projektu, na kterém se JMP ČSO podílí jako subdodavatel, je zpracovat komplexní metodický postup sledování a hodnocení stavu chráněných území vymezených pro ochranu stanovišť a druhů s vazbou na vody, zařazených do Registru chráněných území podle Rámcové směrnice o vodách (RSV).

V roce 2024 byl zpracován dokument „*Výběr referenčních lokalit pro monitoring biotopů druhů přílohy I Směrnice o ptácích jakožto předmětů ochrany mokřadních ptačích oblastí soustavy Natura 2000*“. Výběr lokalit se týkal druhů, které byly na základě rešerše zpracované v roce 2023 zařazeny do kategorie 1 a 2 podle vazby na kvalitu vody. Na základě známého výskytu cílových druhů bylo definováno celkem 61 mokřadních lokalit v ČR vhodných pro sledování proměnných prostředí. Pro každý zahrnutý druh tak bylo vybráno 11–14 lokalit, na nichž jsme doporučili sledování vybraných parametrů vodního prostředí. Upřesnili jsme rovněž metodiku sledování jednotlivých parametrů prostředí a opakovaně ji se zaměstnanci VÚV TGM konzultovali.



6.16 Monitoring užovky stromové v ptačím parku Kosteliska

Trvání: 2024

Financování 2024: AOPK ČR

Řešitelé: O. Ryška, Z. Harca, G. Čamlík

V Ptačím parku Kosteliska proběhl v roce 2024 pilotní monitoring užovky stromové ve spolupráci JMP ČSO a AOPK ČR.

V ptačím parku a jeho blízkém okolí bylo založeno 11 monitorovacích zařízení v podobě černých gumových/plastových plchet. Během systematického monitoringu území bylo provedeno 10 kontrol. V šesti termínech byla zjištěna užovka stromová.

Celkem bylo v roce 2024 zaznamenáno 34 nálezů (17 ad., 8 subad., 2 ad./subad. a 7 juv.), z nichž bylo určeno pohlaví u 23 nálezů (16 samců, 7 samic).



6.17 Mapování pod dráty VVN

Trvání: 2024

Financování 2024: ČEPS, a.s.

Řešitelé: G. Večeřová, G. Čamlík, R. Němec, M. Večeřa

Plochy pod dráty elektrického napětí, které nejsou běžně hospodářsky využívány, představují potenciálně cenná přírodní území. Jejich pravidelná údržba, bránící zarůstání dřevinami, nabízí příležitost k podpoře druhů vázaných na nelesní stanoviště, jako jsou písčiny, suché trávníky či mokřady, kterých v naší krajině ubývá.

Cílem naší aktivity bylo vytipovat vhodné plochy pod dvěma linkami zvláště vysokého napětí ve správě ČEPS, a.s. na jižní Moravě (V424 a V417), kde by bylo možné pomocí cíleného managementu přispět k obnově těchto stanovišť a podpoře biodiverzity. V terénu jsme navštívili 58 lokalit o celkové rozloze přibližně 90 ha, každou z nich ohodnotili z hlediska přírodního potenciálu, aktuálního stavu a výskytu invazních druhů, a pro tyto lokality následně zpracovali návrhy péče.



7. PÉČE O VYBRANÁ ÚZEMÍ

7.1 Ptačí park Kosteliska

Místem, kde management krajiny realizujeme nejvíce, jsou Kosteliska u Dubňan na Hodonínsku. Jde o přírodně zajímavé území, kde v posledních dvou desetiletích byla velká část dřívě obhospodařovaných ploch opuštěna a zarůstá zejména geograficky nepůvodními a invazními druhy rostlin i dřevin. Od roku 2019 zde postupně vzniká ptačí park.

S využitím tradičních způsobů hospodaření, jako je pastva a sečení, a cílených drobných zásahů v krajině se daří rozšiřovat vhodné podmínky nejen pro ptactvo, ale i pro další druhy živočichů a rostlin naší fauny a flóry. Obnovní management probíhá na přibližně 31 ha.

V roce 2024 jsme na území parku realizovali celou řadu projektů, které jsou blíže popsány v části 4 této výroční zprávy. Pokračujeme s pastvou uherského stepního skotu, koní, ovcí, koz, nově se zde nachází zimoviště vodních buvolů. Nadále kosíme rozsáhlé plochy zlatobýlu a třtiny, odstraňujeme náletové dřeviny. S prací nám přijelo pomoci 112 dobrovolníků. Děkujeme!

Seznam obsahující všechna pozorování z cíleného monitoringu ale i náhodných pozorování návštěvníků obsahoval ke konci roku 2024 celkem 208 ptačích druhů. V roce 2024 tak na seznam nově pozorovaných ptačích druhů přibyl králíček ohnivý, moták stepní, chřástal polní a koliha malá.

Na obnažených písčínách, které jsem strhli buldozerem, byl pozorovaný např. rýhonosec páskovaný či housenka přástevníka užankového.

V ptačím parku se několikrát do roka konají akce pro veřejnost, např. exkurze ke Světovému dni mokřadů, Vítání ptačího zpěvu a podzimní Festival ptactva. Třetím rokem jsme také uspořádali Dravčí den, kdy jsme počítali teritoria dravců na území Kostelisek.

Exkurzí se zúčastnilo 407 osob, environmentálních výukových programů pak 107 dětí.



7.2 Péče o chráněná území

PP HOVORANSKÉ LOUKY

V roce 2024 byla na přírodní památce Hovoranské louky prováděna péče formou pastvy stáda ovcí a koz, které se na ploše o rozloze (4 ha) páslo od května do listopadu. Pro zajištění optimální údržby lokality byly vybrány části, často strmé svahy, udržovány pomocí křovinořezů, a to v mozaikovitě seči v podobě pásů na ploše o velikosti 2,5 ha. Seno z jarní seče bylo zbalíkováno a odvezeno z lokality. Pokosená ruderalní vegetace z ochranného pásma byla následně spálena mimo hranice přírodní památky.

PP SOVINCE

V roce 2024 proběhla v přírodní památce Sovince údržba ploch o celkové rozloze 1,3 ha, které byly pokoseny pomocí křovinořezů. Zaměřili jsme se na likvidaci akátových výmladků, především v okrajových částech přírodní památky.

Údržba zahrnovala dvě etapy: letní a následnou podzimní seč. Větve a pokosená ruderalní vegetace byly spáleny. V PP pečujeme také o výsadbu třešní.



7.3 Zavedení zemědělských dotací

Prvním rokem jsme zažádali o zemědělské dotace, a to na 7 ha námi obhospodařovaných pozemků, jejichž stav již splňoval podmínky pro zapsání do Evidence využití půdy podle užívatelských vztahů (LPIS).

Cílem čerpání zemědělských dotací je dlouhodobě pokrýt náklady na údržbu travnatých ploch.



7.4 Dobrovolně – pracovní akce

Každoročně pořádáme v ptačím parku Kosteliska několik brigád pro dobrovolníky. K tradiční jarní brigádě (1.-3. 3.) a podzimnímu dobrovolnickému tábora (27.-29. 9.) jsme v roce 2024 přidali třetí, jednodenní brigádu pro veřejnost, “zazimování parku” na začátku listopadu (2. 11.). V letošním roce byla navíc rozšířena o celorepublikové pracovní-společenské setkání účastníků Kurzu určování ptáků ČSO, které proběhlo o den dříve.

S pomocí téměř stovky dobrovolníků jsme bojovali s akátem, zlatobýlem a dalšími invazními rostlinami na písčínách U Mutěnky, Pod dráty a Na Pískách u Svobodovy pozorovatelný, vyčistili od větví a kmenů novou pastvinu U Šopy, probrali dřeviny v ohradě na Černém kopci, dolovali pařezy a kosili pozemky na Šardičkách, přeháněli ovce a pečovali o stálé pastviny u Jarohněvic.

Neméně důležité byly skupinové a firemní brigády. Dlouhodobě spolupracujeme se společností Zebra Technologies, Hnutím Brontosaurus, nově přijeli pomoci studenti Klvaňova gymnázia z Kyjova. Stavba ohrad i úpravy stávajících jdou ve více lidech vždy lépe od ruky.

Všem účastníkům velice děkujeme za neuvěřitelné nasazení, které do práce na Kosteliskách vkládají. Přijíždí za každého počasí a nezištně nám pomáhají – ať už svítí slunce nebo prší nebo se brodí po kolena blátem. Vážíme si toho.





8. OBČANSKÁ ANGAŽOVANOST A HÁJENÍ VEŘEJNÝCH ZÁJMŮ

8.1 Aktivní účast ve správních řízeních

Trvání: dlouhodobé

Financování 2024: z vlastních zdrojů

Řešitelé: T. Čamlíková, G. Čamlík, J. Sychra, D. Horal, K. Horák, P. Heralt,
H. Adamová

Účastí ve správních řízeních můžeme aktivně ovlivnit rozhodnutí, která mají dopad na životní prostředí. Jsme přihlášení všech obcí s rozšířenou působností v Jihomoravském kraji a v okresech Zlín a Uherské Hradiště v kraji Zlínském, a také v obcích, na jejichž katastrech se nachází ptačí oblasti, CHKO nebo národní park Podýjí. S úřady komunikujeme prostřednictvím datové schránky.

V roce 2024 jsme se zapojili do min. 16 správních řízení. Většina z nich se týkala zásahů do biotopů, rekonstrukce budov, odchýlných postupů pro zvláště chráněné druhy, kácení dřevin rostoucích mimo les nebo ochrana hnízdišť vzácných druhů.



8.2 Iniciativa Černá křídla nad Brnem

Trvání: 2024

Financování 2024: z vlastních zdrojů, dary (Darujme.cz), grant Nadace VIA

Řešitelé: J. Sychra, D. Nováková, K. Horák, K. Svobodová, H. Adamová, M. Hejsková a další

V souvislosti se záměrem města Brna postavit lanovku mezi brněnským výstavištěm a univerzitním kampusem vznikla iniciativa Černá křídla nad Brnem. Ta se věnuje kampani proti tomuto bezohlednému záměru, který má narušit cenný lesní komplex a břehové porosty řeky Svratky s výskytem cca 30 zvláště chráněných druhů ptáků (např. morčák velký, ostříž lesní, strakapoud prostřední) a s největším zimním nocovištěm havranů polních a kavek obecných v Jihomoravském kraji.

Vzniklý tým se pravidelně scházel nad strategií boje proti lanovce. Informace o výskytu významných druhů ptáků a jejich ohrožení lanovkou byly zaslány odpovědným orgánům samosprávy (byla navržena přechodně chráněná plocha), publikovány na webu ČSO, byly založeny sociální sítě (FB, Instagram) s touto tematikou, byla zveřejněna různá videa a články, byly natočeny reportáže, které běžely ve zprávách všech větších televizí.

Jednotliví členové se účastnili interpelací při zasedáních Zastupitelstva města Brna (duben, květen, červen, září). V únoru 2024 byla spolu s organizacemi ČSOP, Nesehnutí a Limity jsme my zveřejněna petice proti výstavbě lanovky a na různých akcích a stáncích byly sbírány podpisy – celkem ji podepsalo 5326 lidí, z toho 2924 občanů Brna a v září 2024 byla předána zastupitelstvu města. Souběžnou e-petici podepsalo 4918 osob.

V únoru 2024 proběhla exkurze na nocoviště havranů a kavek, které se zúčastnilo cca 250 lidí. Byl natočen dokument v rámci cyklu Nedej se, který byl vysílán na ČT v červnu 2024 i na Mezinárodním festivalu dokumentárních filmů Ji.hlava v říjnu 2024. Dále se uskutečnila exkurze do ohroženého území v rámci Vítání ptačího zpěvu (8. 5.), v Domě umění proběhla videoinstalace Havraní stezky (D. Urbanec, 6.–9. 6.) i se zvanou přednáškou o ptácích Brna, dále koncert Folk Teamu a Slávka Janouška pro havrany v Duck baru v Kamenné čtvrti (13. 6.), který byl spojen s exkurzí po trase lanovky, rozhovor na téma havranů a lanovky v Kvízu, který neexistuje v divadle Husa na provázku (23. 11.), streetartovým umělcem s pseudonymem Timo byl v Kamenné kolonii vytvořen murál na téma havranů.

Největší akcí byla demonstrace s názvem Nocoviště (9.–10. 9.), při které proběhl pochod centrem Brna v ptačích maskách, kulturní program na Dominikánském náměstí a následné přespání před magistrátem města Brna. Na některé aktivity byl získán grant Nadace Via, na podporu kampaně proti lanovce byly získány i prostředky z darů na webu Darujme.cz.

JMP ČSO se v lednu 2024 neúspěšně pokusila stát účastníkem řízení týkající se stavebního povolení na lanovku. V březnu jsme si objednali soudně znalecký posudek. V dubnu Ministerstvo dopravy ČR potvrdilo platnost stavebního povolení, načež jsme podali správní žalobu k Městskému soudu v Praze. Členové se účastnili tří soudních jednání (červen, srpen, září) a 25.9.2024 soud zrušil stavební povolení. Od října probíhalo jednání s vedením města, jehož výsledkem bylo zpracování CBA analýzy.



8.3 Klimatická žaloba

Trvání: 2021-2024

Financování 2024: iniciativa Klimatická žaloba

Řešitelé: iniciativa Klimatická žaloba

JMP ČSO se v roce 2021 připojila k organizaci Klimatická žaloba ČR, která zažalovala vládu a čtyři ministerstva za nedostatečnou aktivitu ČR v oblasti snižování emisí skleníkových plynů. Městský soud v Praze jim následující rok dal zčásti zapravdu a rozhodl, že nestanovení konkrétních opatření vedoucích ke snížení emisí skleníkových plynů o 55 % do roku 2030 (závazek EU) ve srovnání s úrovní roku 1990 je nezákonné a žalovaná ministerstva musí tuto nečinnost odstranit.

V roce 2023 však o záležitosti rozhodoval Nejvyšší správní soud (NSS), který rozsudek zrušil a vrátil jej soudu prvního stupně k novému rozhodnutí. Ačkoli NSS uvedl, že globální oteplování je závažnou hrozbou, vzal v úvahu limity soudního rozhodování a zdůraznil zdrženlivost soudní moci. Poznamenal, že EU se v roce 2020 v rámci Pařížské dohody zavázala ke společnému závazku snížit do roku 2030 emise o 55 % ve srovnání s úrovní z roku 1990. Tento společný závazek však dosud nebyl převeden do práva EU a není proto možné stanovit konkrétní závazek pro Českou republiku.

Následně rozhodl Městský soud v Praze v souladu s tímto (pro něj závazným) právním stanoviskem. V roce 2024 tuto kauzu opět projednával NSS, který klimatickou žalobu definitivně zamítl.



9. OSVĚTA, VZDĚLÁVÁNÍ & AKCE PRO VEŘEJNOST

9.1 Environmentální výchova

Trvání: dlouhodobé

Financování 2024: školy a vlastní zdroje

Řešitelé: K. Horák, G. Večeřová, K. Polášková

Environmentální výchově se věnujeme od roku 2020, přičemž od roku 2022 nabízíme výukové programy také v ptačím parku Kosteliska. Programy realizujeme buď přímo v terénu nebo na školách. Tematicky se zaměřujeme na přírodu ve městě, mokřady, migraci ptáků a obecně ochranu přírody, přičemž společným jmenovatelem všech aktivit jsou ptáci.

V roce 2024 proběhlo celkem 12 výukových programů, kterých se zúčastnilo 306 žáků základních škol a gymnázií. Spolu s žáky břevlavských škol jsme zabezpečili skleněné zastávky pomocí speciálních polepů, které budou předcházet nárazům ptáků.



9.2 Prezentace činnosti JMP ČSO na konferencích, seminářích

Konference International meeting in Poland – Common Tern and Night Heron – Katowice (G. Čamlík, D. Horal)

Konference Inovace v ochraně životního prostředí – Praha (T. Čamlíková, G. Čamlík)

Konference Aplikovaná ornitologie 2024 - Zvolen (G. Čamlík, K. Horák)

Setkání k záchrannému programu užovky stromové - Praha, AOPK (G. Čamlík, O. Ryška)

Ornitoseminář AOPK (G. Čamlík)

Konference cestovního ruchu Slovákka 2024 – Sodoměřice (G. Čamlík, T. Čamlíková)

Přednášky o pastvě v ochraně přírody – Novosedly, Rakvice (G. Čamlík)

Přednáška Ptáci města Brna a jejich významné lokality – Brno, Dům umění (J. Sychra)



9.3 Pravidelné akce pro členy i veřejnost

Pořádáme pravidelné exkurze ke Světovému dni mokřadů (kolem 2. 2.), Vítání ptačího zpěvu (vždy první víkend v květnu) a podzimní festival ptactva (první říjnový víkend). Informace najdete na webových stránkách a facebookových profilech ČSO nebo Jihomoravské pobočky ČSO.

Zapojujeme se i do dalších akcí jako je Mezinárodní sčítání vodních ptáků). Naši členové jsou aktivní v pracovních skupinách ČSO nebo patronátních skupinách. Realizují i vlastní projekty zaměřené na ochranu a výzkum ptáků, včetně těch realizovaných ve spolupráci s orgány státní správy či jinými nevládními organizacemi.





10. HOSPODAŘENÍ V ROCE 2024

Předkládáme vám rozvahu ve zkráceném rozsahu, ve které naleznete přehled hospodářských výsledků. Je zároveň uložena ve Sbírce listin rejstříkového soudu.

Celkem bylo vydáno 146 faktur v celkové hodnotě 1 553 351 Kč, na základě objednávek a smluv o dílo. Obdrželi jsme řadu darů na činnost, ptačí park Kosteliska nebo časopis Crex od fyzických osob. Z daru ve výši 100 000 Kč od MVDr. Ivo Paulíka jsme zakoupili stádo 4 krav, které nyní pomáhají s pastvou v PP Pánov u Hodonína. Od ČSO jsme obdrželi dar ve výši 520 000 Kč na aktivity týkající se ptačího parku Kosteliska a na výkup některých pozemků. Od spolku Beleco pak 300 000 Kč na projekt PaKo popsany výše. Na činnost pobočky výrazně přispěla i Karla Martišková darem 20 000 Kč.

V roce 2024 jsme se jako nezisková organizace zaregistrovali na platformě Darujme.cz, kde byly postupně založeny tři sbírky. Ve dvou průběžných sbírkách je možné podpořit činnost pobočky nebo kampaň proti lanovce v Brně, z prostředků získaných v ukončené sbírce jsme pak jsme pak pořídili stádo 30 krav uherského stepního skotu, které nyní vypásají PP Vypálenky a PP Trkmanec-Rybníčky. Z více než 130 dárců, kteří na krávy přispěli, zde uvádíme dárcce od částky 10 000 Kč: Pavel Běťák (10 000 Kč), Daniela Barnetová (10 000 Kč), Martin Hrouzek - Arnika Travel s.r.o. (10 000 Kč) a Barbora Pelánková (20 010 Kč).

Mezi dary je účetně rovněž započítána dobrovolnická práce 154 dobrovolníků, kteří nám přijeli pomoci na některou z našich akcí. Odpracováno bylo celkem 1741 hodin.

Za všechny dary i odvedenou práci srdečně DĚKUJEME!



ROZVAHA
ve zkráceném rozsahu
ke dni 31.12.2024
 (v celých tisících Kč)

Název, sídlo a právní forma účetní
 jednotky
 Česká společnost ornitologické
 Lidická 971/25
 Brno 2
 602 00

Účetní jednotka doručí:
 1 x příslušnému fin. orgánu

IČO
65353391

Označení	AKTIVA	číslo řádku	Stav k prvnímu dni účetního období	Stav k posled. dni účetního období
a	b	c	1	2
A.	Dlouhodobý majetek celkem Součet A.I. až A.IV.	1	7 431	9 481
A. II.	Dlouhodobý hmotný majetek celkem	3	8 326	11 603
A. IV.	Oprávy k dlouhodobému majetku celkem	5	-895	-2 122
B.	Krátkodobý majetek celkem Součet B.I. až B.IV.	6	9 492	3 060
B. I.	Zásoby celkem	7	1	
B. II.	Pohledávky celkem	8	7 744	2 374
B. III.	Krátkodobý finanční majetek celkem	9	1 740	654
B. IV.	Jiná aktiva celkem	10	7	32
	Aktiva celkem Součet A. až B.	11	16 923	12 541

Označení	PASIVA	číslo řádku	Stav k prvnímu dni účetního období	Stav k posled. dni účetního období
a	b	c	3	4
A.	Vlastní zdroje celkem Součet A.I. až A.II.	12	10 454	9 830
A. I.	Jmění celkem	13	10 222	9 064
A. II.	Výsledek hospodaření celkem	14	232	766
B.	Cizí zdroje celkem Součet B.I. až B.IV.	15	6 469	2 711
B. III.	Krátkodobé závazky celkem	18	6 469	2 707
B. IV.	Jiná pasiva celkem	19		4
	Pasiva celkem Součet A. až B.	20	16 923	12 541





